

- eta «Kantil» dira. Baina ez «Punto y Hora», «JAKIN», «Karmel», «Anaitasuna», «Zeruko Argia». Ez eta 1979an bertan sortu ziren «Común», «Muga», «Urrats», «Urraspide» aldizkariak.
- Ikastolari, Alfabetatzeari, Euskalduntzeari, UZEIri, UEUri, euskal kulturaren balantze batetan zer toki dagokien ere bada-kigu orain: aipamen soila, eta hori ere oin-oharretan. Ez letra handitan, noski.
 - Literaturaren eremuan ere bakoitzari berea eman zaio. Hots, literatura «euskeriko»ari 12 lerro (eta beste 7 oin-oharretan); eta «producción literaria en castellano» delakoari, gutienik 48 lerro.
 - Bakoitzari berea heriotzetan ere. Euskal kulturarentzat heriotzerik mingarriena, Aguirre Alcalderena izan da: «Su muerte es la mayor pérdida de la cultura vasca en este año». 21 lerro eskaintzen dizkio. Bat bakarrik ere ez, ostera, urte berean hildako Jokin Zaitegi, Jon Oñatibia eta Mikel Zarate idazle eta kultur animatzaileei.
 - 1979ko euskal Zinemak, Teatroak, Musikak, Bertsolaritzak, Arte plastikoeak ez dute merezi izan erregistratuta gelditzerik ere.

Besterik ere bada, baina buka dezagun. Nik ez dakit Raúl Guerra Garridoren artikulua honek gure kultur egoeraren ikuspegi zuzena ala okerra ematen duen. Nik dakidana da ez dela hori nik hamar orritan balioztatuko nukeen euskal kulturgintza. Kanpoko irakurleek zer eritzi aterako duten? Oin-oharren bidez jakingo dute behintzat euskaraz ere idazten dela. ■ *Joan Altzibar.*

«Fisika. Hiztegia»

Eta azkenean atera du UZEIk bere lehen hiztegia: «*Fisika. Hiztegia*». Egun gogoangarria eta pozgarria Euskal Herriarentzat 1979ko abendu 27a. Hego Euskadiko lau hiriburuetan antolatuz zen liburuaren aurkezpena.

UZEIren lan finaren berri baguenok zain zain egon gara noiz hiztegi horiek eskutan hartuko. Bi urte eta erdi iragan dira elkar-go horrek lanari ekin zionetik. Ia hiru eta erdi JAKINEk «*Natur Zientziak. Hiztegia*» argitara eman zuenetik, hiztegi sail honi hasiera emanez.

UZEIk atera duen lehenengo honi beste hiztegiek jarraituko diote. Politika, Kimika, Matematika uda aurretik kaleratuko dira. Geroxeago Ekonomia, Psikologia, Linguistikaren txanda izango da. Martxan daude gainera, eta batzuk oso aurreratuta, Teknologia, Geologia, Biologia, Medikuntza, Zuzenbidea, Soziologia, Artea, Literatura, Filosofia, Erljioa. JAKINEk atera zuenarekin batera 18

izango lirateke guztitara. Baina hiztegien soka hau luzatu egin beharko da oraindik.

Lan erraldoia da UZEI egiten ari dena, inolako ezbairik gabe. Euskarak bizirik iraungo badu, lan horren premia izango du. Sukalde eta eliz zokotik industria modernora, arkitekto eta abogaduen bulegora, medikuaren kontsultara, administrazioa, modako dendara, unibertsitatera, Atotxa eta San Mames-ko futbol zelaira eramane beharra dago. Horretarako euskarak gaitu eta trebatu beharra dauka.

Haurra maitatzeko eta aitona amonak kontsolatzeko, Jainkoari errezatzeko eta bazkalondo luze horietako batetan «Boga boga» edo «Bat, bi, iru, lau» abesteko bestetarako balio ez duen euskarak ez digu balio. Horrelako euskararen agonia ez litzateke asko luzatuko. Laster hil kanpaia jo beharko genioke.

UZEIren asmoak ez dira hiztegiaren agortzen. Baina hiztegi-gintza azkenerraino aurrera eramaten badu, ikaragarritzko betekizuna burutuko du. Euskal kulturarentzat salto koalitatiboa izango da.

Hiztegi-gintza honi buruz, eta UZEI elkargoari buruz, bi gauza dira aipagarriak. Bat, elkar lanean lantzen dira hiztegi horiek. Una honetan berrehun eta gehiago doktore, lizentziatu eta beste-lako lankideak eskuhartzen du planketa haundi horren barnean. Eta bi, lan horren finantziaketaren pisurik haundiena orain arte diru pribatuaren gain joan da.

«*Fisika. Hiztegia*» JAKINEk koordinatuta hasi zen 1974an. Lan honetan parte hartu duten taldeak, sarreran esaten denez, hauek dira: Elhuyar, UEU, Leioako Zientzi Fakultateko Euskal Taldea, Jakin eta UZEI. Baina artikulugileak gehienbat Elhuyar-koak eta Leioako Zientzi Fakultatekoak dira. Zuzendaria Jose Ramon Etxebarria da.

Hiztegia hiru argitaletxeren artean argitaratu dute: Ediciones Vascas, Elkar eta Hordago. Liburuaren neurriak: 17 x 242 zm. Orrialdeak: 606.

Hiztegiaren edukin nagusia hau da: J. R. Etxebarriaren sarrera (15-35 or.), eta hiztegiaren gorputza eta lexikoa (obraren bi atal nagusiak). Gorputza osatzen dute 11 artikulua nagusik, bigarren mailako 38 artikulua eta hirugarren mailako 1.000 bat artikuluxkak (37-288 or.). 92 irudi tartekatuta daude. Lexikoari dagokion atalean 4.000 hitzetako zerrendak datoz. Lehenengoa, euskara-gaztelania-frantsesa-ingelesa hizkuntzetan (291-412 or.); bigarrena, gaztelaniaz eta euskaraz (413-470 or.); hirugarrena, frantsesez eta euskaraz (471-528 or.); laugarrena ingelesez eta euskaraz (529-587 or.). Eraskinean 30 taula ematen dira, fisikarako beharrezkoenak (589-605 or.).

Hiztegiaren gorputzeko artikulua luzera eta sakontasun des-

berdinekoak dira, lerro gutxi batzutatik orrialde mordoskaraino-koak. Artikulu nagusiak tamaina haundiagotan emanda daude, eta nolabait zientziaren bizkarrezurra osatzen dute. Dena den, modu batean edo bestean, izenburuaren azpian gai edo kontzeptu bakoitzaren argitasunak eta definizioak eta berriak ematen dira.

Lexikoak garrantzi handia du gisa honetako hiztegiaren oinarrian dauden asmoetarako. Horregatik ere, noski, ematen zaio hainbeste toki (289-588 or.). Hizkuntzen elkar arteko lexiko konparaketa errazteko ezin egokiago eta txukunago aurkeztuta dago le-
xikoa hiztegia.

Hiztegi tekniko hauek erabili behar dituztenei dagokie eritziak eman eta kritika egitea. Ez bait dago ahazterik hiztegi hauek, UZEIkoen planteamendutan, probisionalak direla.

Besteoi, zientzi arazo horietatik aparte samar bizi garenoi, lan horren garrantziaz jabetzea eta poztea dagokigu. Zorionak UZEIri eta beronen lankideei! ■ *Manolo Pagola.*

Bertsolaritzaren bide berriak

Bertsolaritza modan jarri bide da. Zorionez. Komunikabideek aintzat hartu dutenerako, askok uste baino jendearen atxekimendu gehiago duela jakin ahal izan dugu.

Bertsolaritzaren arrakasta dela eta, txapelketa dela eta, egun hauetan behin eta berriz entzun dugu bertsolaritzan epe berri bat hasten dela, Amurizak markatzen duena. Berritasun hori baieztu egiten da, afirmatu, baina nekezago deskribatu, xehetu. Badago zerbait, baina zer? Nik behintzat ez dut orain artean definizio komentzigarririk entzun.

Berritasunaren auzia aparte, txapelketa honek gauza bat erakutsi du argi eta garbi: Xabier Amurizaren maisutasuna. Zalantzagabe-koa. Bidezko denez, Amuriza modan dago. Eta honekin, beronen bertsokera, beronen «gaiak», e.a. Hemen hasten dira nere kezkek. Nago bertsolari batek baino gehiagok Amurizaren aurrean halako konplexu moduko bat ez ote duen sentitzen; bertsolari batek baino gehiagok bere ondoan oso goitik ikusten du Amuriza: kultura, musikan, olerkitan, euskaran.

Amurizak sortuko du bere eskola. Izango ditu jarraitzaileak. Baina kasu, bertsolari eskola bat baino gehiago behar dugu. Eus-
kal Herrian beti egon da bertsolari «kultoa» eta bertsolari «herri-
tarra»: Bilintxen ondoan Xenpelar, Otañoren ondoan Txirrita, Ba-
sarriren ondoan Uztapide.

Aniztasuna, pluralismoa behar dugu bertsolaritzan ere. ■ *Joan Larrinaga.*